

KÍSÉRLET A MISKOLCI EGYETEM ALKALMAZOTT IRODALOMTUDOMÁNYI ÉS TÖRTÉNETTUDOMÁNYI TANSZÉKCSOPORTJÁNAK (TEXTOLÓGIAI MŰHELYÉNEK) LÉTREHOZÁSÁRA

Hét tervezet története

Amikor 1993 őszén felvetődött, hogy az 1993/94-es tanév 2. felétől mellékállásban a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézetében is taníthatok, *XVIII. századi klasszikusok és kuriózumok* címmel előadást, *Textológiai gyakorlatok* címmel szemináriumot hirdettem.

És már 1993 novemberében összeállítottam az alább közlendő két beadvány (előterjesztés, tervezet) első változatát, amiből aztán, annak rendje-módja szerint, kellett még csinálnom ötfélét; lett belőle tehát összesen hét. (Eddig.)

Az előterjesztés eredetileg Textológiai Tanszék, majd különféle változatokban Alkalmazott Irodalomtudományi, később Alkalmazott Irodalomtudományi és Történettudományi Tanszékcsoporthoz (Textológiai Műhely) létrehozásának perspektívájával készült. És készült még inkább azért, hogy a miskolci bölcsésztanrend legmeglepőbb hátrányos jellegzetessége ellen emeljek szót. Miskolcon ugyanis (a még nem Bölcsészettudományi Kar, hanem csak Bölcsészettudományi Intézet első lépéseinek órakeretszűkítő kényszeréből) heti egy órában tanítják mind a filológiai bevezetést, mind a régi magyar irodalmat. Az I. évfolyam e két legfontosabb alapozó irodalmi tárgyának tanítási és elsajátítási határfokát tovább csökkenti, hogy ezekre a stúdiumokra kéthetenként kerül sor, amikor is a jórészt Budapestről lejáró tanárok dupla órát tartanak. A legkomolyabban meggondolandó, hogy a ráadásul egyszakos miskolci bölcsészhallgatóság milyen hátrányba kerül szegedi, budapesti, pécsi és debreceni nemzedéktársaival szemben, ha csak kéthetenként kaphatja annak a felét, ami a négy nagy egyetem hallgatóinak hetenként jár kétszer akkora nagyságrendben. A miskolci Bölcsészettudományi Intézet Bölcsészettudományi Karrá válásának, különösen az egyszakként oktatott magyar szak szintemelésének elengedhetetlen és sürgős feltétele ez a kiegyenlítődés. (Örvendetes, hogy jelen tervezet nyomdai levonatát véleményezve az intézetigazgató-dékán a filológiai bevezetés esetében 1994 szeptemberétől heti két óra időtartamra adott lehetőséget.)

A textológiai szemináriumon mindjárt el is kezdtük a munkát (első jeleit tapasztalhatni az Irodalomismeret ez évi 1. és jelen 2-3. számában). A Textológiai Tanszék (Tanszékcsoporthoz, Műhely etc.) megalapítását célzó beadványokkal nehezebb dolgom volt.

Kabdebó Lóránt intézetigazgató-dékán ugyan azonnal Kari Tanács elé vitte a javaslatot, de ott rögvést leszavazták.

Maradt a Tanszékcsoporthoz esetleges lehetségsége. Ehhez azonban meg kellett nyerni az Akadémia Textológiai Bizottságának támogatását, hogy majd az Akkreditációs Bizottságét is elnyerhessük, ha a Textológiai Műhely egyáltalán létrejön, és érv lehet az Intézet Karrá alakulása érdekében. Most már csak azt kellett bizonyítanom, hogy a javaslat megtevéjeként (és a Textológiai Bizottság tagjaként) alkalmas vagyok a tervezet bizottsági előadására. Ezt követően csupán a beadványok szabályosítására és elszíntelenítésére, továbbá a tervezet igazi címzettjének megtalálására volt szükség.

Az intézetigazgató-dékán a FEFA, a Felsőoktatás-Fejlesztési Alap megkeresését tűzte ki célul, tőlük remélve anyagi támogatást. A hetedik változat ezért fordul a FEFÁ-hoz.

A bő beadvány-szövegváltozat-kínálatból a március 9-én dátumozott másodikat és a május-júniusi hetediket adom közre alább. A második még életszerű, a hetedik már kórószáraz. Érvelése azonban tágabb terű, konkrétsága megfoghatóbb. Gyakorlatias (értsd: pénzügyi és eszközhaji) részleteihez s a történésekkel, a műszaki és természettudományos kollégákkal való együttműködéshez a textológusnak is kiváló Bessenyei József köszönettel vett tanácsait vehettem figyelembe.

Mivel a FEFA elé kerülő steril előterjesztésről nevem elmaradt (elmaradt, mert a Bölcsészettudományi Intézet tanszékei nyújtják be), megengedhetőnek vélem a visszaszemélyesítést.

Még inkább annak tartanám – főként, ha az előterjesztés ismét elbukik – a kérdésről folytatandó vitát, amelyben az irodalomtudományi bevezetést és a régi magyar irodalmat kényszerűen heti egy órában (kéthetenként két órában) tanuló miskolci bölcsészhallgatók is hallatnák hangjukat: nem a lefokozó minősítésbe beletörődve, hanem a bővülést, a felzárkózást, a szintki egyenlítést szorgalmazva.

Ha kell: kiharcolva.

A fentieket és a lentieket pedig nemcsak tanári és tudományszervezői megfontolásokból hozom nyilvánosságra. Mint a Magyar Irodalomtörténeti Társaság tisztségviselője is szorgalmazom a *Bevezetés az irodalomtudományba* és a textológia rangemelését. Teszem ezt azért, mert a Társaságban már század eleji megalakulásakor felvetődött, hogy meg kell írni A Magyar Irodalomtörténet Kézikönyvét. Király György kapott rá megbízást, majd Tolnai Vilmos tette le tudományszakunk asztalára egyik kiválóan kidolgozott részletét, az 1922-ben megjelent, ma is haszonnal forgatható (1991-ben hasonmásban újból kiadott) *Bevezetés az irodalomtudományba* címmel elhíresült kézikönyvet.

Azóta szinte semmi nem történt. Miskolcon – ha már máshol nem történik – valami most történhetne. Még akkor is, ha a FEFA sem segíthet.

Előterjesztés a Bölcsészettudományi Intézet igazgatójának

Tisztelt Dékán Úr!

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézetben megszervezendő *Textológiai és Alkalmazott Irodalomtudományi Tanszék* koncepcióját (amelynek első változatát már 1993 novemberében elkészítettem) az alábbi indokok felsorakoztatásával terjesztem Dékán Úr elé.

1. A textológia kiszabadult 50-es, 60-as évekbeli fogságából, ahová az ideológiai átertékelések, állásfoglalások, sürgős szintézisek politikai divatja kényszerítette. Megindult ugyan klasszikusaink kritikai kiadás-sorozata, de az absztrakt internacionalizmus vakhite nem egynek szövegét megcsonkította, főként az ún. szomszédnépi érzékenységek miatt. (Vö. Szörényi László, *Szöveggondozás magyar módra; Delfinológiai vázlat*, 1989. évi tanulmánykötetében.) Csak az utóbbi két évtizedben nyerte vissza rangját és megbecsülését. Szervezett és átgondolt egyetemi oktatása azonban periférikus: nincs összehangolva a *Bevezetés az irodalomtudományba* című stúdiummal.

És nincs magyar egyetem, ahol tanszéke lenne.

Miközben a kritikai kiadások tovább szaporodtak, a textológusok 40-es években indult nemzedéke elöregedett. Martinkó András és Kiss József meghalt, Varga Imre és Horváth Károly nyolcvan körül jár, Tarnai Andor, Péter László és Stoll Béla közelebb a hetvenhez,

mint a hatvanhoz. Az utánpótlás pedig „vadon” nő fel, ha egyáltalán érdemesnek tartja a textológusi pályakezdet a gyorsabb, sikerebb, pénzesebb filoszkarrier lehetőségével szembesülve.

2. A magyar szakos, különösen a magyar egyszakos bölcsészhallgatóság nagymérvű létszámnövekedése szükségessé teszi, hogy a szimpla magyar szak uniformizmusát speciális szakképzési formák kínálatával differenciáljuk, színesítsük, illetve lehetővé tegyünk, hogy másodévtől ez a differenciálás legitim specializációban (esetleg B- vagy C-szakként), oklevéllel vagy végbizonyítvánnyal elismerten alakíthassa ki oktatási formáit, szakdolgozat- és disszertáció-orientáló szerepét. A textológiai, filológiai, szövegszerkesztési tudnivalókkal s az alkalmazott irodalomtudomány diszciplínáival megismerkedő magyar szakos tanár elhelyezkedési és helytállási lehetőségei megnőnek (sajtó, könyvkiadás, közművelődés, irodalmi magánvállalkozások); alkalmassá lesz szöveggondozásra, kiadványszerkesztésre, sajtó alá rendezésre, irodalomszervezésre.

3. A *Bevezetés az irodalomtudományba* első évben kötelező jellege (aminek abszolválása nélkül irodalomtörténeti szemináriumot nem lehet felvenni) eleve lehetővé teszi, hogy a hallgatóságot mindjárt egyetemre kerülésekor felkészítsük a textológiai alapismeretekből, s „megkínáljuk” a specializáció lehetőségével. A *Bevezetés az irodalomtudományba* stúdiumnak a Textológiai Tanszék fennhatósága alá kerülésével ezt a lehető legkülönbéltben, a lehető legeltérőbb színvonalon és hatásfokkal, a kívánatos normák nélkül oktatott tárgyat felemelhetjük a magyar szak perifériájáról, s kodifikálhatjuk tantervi követelményrendszerét, más egyetemeknek is példaadón.

4. Az alkalmazott irodalomtudomány legfontosabb ágazatának a textológiát és segédtudományi tartozékait tekintjük. Programját egyeztetni kívánjuk a történelem segédtudományai oktatásával, akár előadók kölcsönös cseréjével is. S miként a történelmi alapképzés is előírja a latin nyelv legalább két-féléves tanulását, a textológiai specializáció hallgatóinak is kötelező lesz ezt a kurzust elvégezni. (Felvételnél előnyben kell részesíteni azokat, akik latinból érettségiztek.) Ha Kulcsár Péter, aki textológusnak is kiváló, professzorátust kaphat Miskolcon, az ő bevonását a Textológiai Tanszék munkájába mindenképpen szükségesnek látjuk. Plusz még egy főállású adjunktus vagy tanársegéd segítségével akár 100 fős évfolyam alapoktatása megoldható. A *Bevezetés az irodalomtudományba* szeminarizálásában természetesen más tanszékek oktatói is részt vehetnek. Hasznos is lenne kifejezetten, ha a tárgy argumentációja nem szűkülne le, a régi magyar irodalomra, ui. hagyományosan a „régí” tanszékek oktatói tanítják.

5. A *Bevezetés*-t tehát (aminek főelőadással és erős – de a közös textológiai munka által élményszerű és publikációkban mérhető – gyakorlati foglalkozásokkal is rangot adnánk) magasabb szintre emelve kapcsolnánk össze a legfontosabb gyakorlati irodalomtudományi ismeretek oktatásával. Tolnai Vilmos időtálló fogalmait használva: tanítanánk bibliográfiai-filológiai ismereteket (segédkönyv- és könyvtárhasználat, régi kézirat- és nyomtatványolvasás), textológiát (a szöveg hitelessége, hűsége, épsége, története és változásai), interpretációt (nyelvi, tárgyi és források szerinti magyarázat), kiadáselőkészítést, biográfiai tudnivalókat stb.

A textológiai-filológiai specializációt (és a speciálkollégium-kínálatot) a következő stúdiumok képviselhetnék:

- Szakszerű kéziratelőkészítés
- Nyomdai és szövegszerkesztési alapismeretek
- A szövegszerkesztő és a számítógép hasznosítása
- Folyóiratcultúra; „szerkesztés-tan”
- Könyvkiadási alapismeretek

- Az irodalmi topográfia, tájhagyomány, tájirodalom, kultusztörténet és kultusz kutatás
- Irodalomszervezés (évfordulók, megemlékezésformák)
- Az irodalomtudomány műfajai (szintézis, monográfia, tanulmány, esszé, kritika, recenzió)

6. Szegeden és Budapesten (JATE, ELTE) felmerültek már hasonló elképzelések (újságírói alapképzés, film, tv, színház és irodalom stb.), de csak speciálkollégiumi formában – és ami a legjellemzőbb: a *Bevezetés az irodalomtudományba* középpontba állítása és az alkalmazott irodalomtudománnyal és segédleteivel való összekapcsolás nélkül, hogy a történetiségről, az elméleti megalapozásról és a gyakoroltatás szerves egységéről ne is szóljunk.

7. A magam szakmai kompetenciájáról is valamit. Az irodalomtudományi bevezetés módszertanát, még a hatvanas években, Bán Imrétől és Szauder Józseftől tanultam. Egy 1968. évi kritikai kiadás óta (RMPE I) tudományszervezési és felsőoktatás-pedagógiai vállalkozásaim (a Zrínyi- és az Arany-szeminárium; tíz megjelent kötet, több száz ív szöveg kiadása) mindig egyetemi hallgatók bevonásával és filológiai képzésével valósult meg. Az ELTE kötelékében jelenleg két aspiránsom van: mindkettő textológiából írja disszertációját.

Miskolcon máris működik textológiai szeminárium: II. éves hallgatókkal egy elfelejtett XVIII. századi borsodi kismester, Poóts András kéziratának összegyűjtésére, nyomtatott műveinek tanulmányozására, a fontosabb publikálatlan és publikált művek újbóli kiadására vállalkoztunk.

Előterjesztés a FEFÁ-nak

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézetének Magyar Irodalomtörténeti Tanszékei s az Ókortudományi és a Történelem Segédtudományai Tanszékek közös pályázatot nyújtanak be Alkalmazott Irodalomtudományi és Történettudományi Tanszékcsoporthoz (Textológiai Műhely) létrehozására, amely az alkalmazott irodalom- és történettudománynak a szakképzésen belüli (áthallgatással kombinált) ágazati képzésében valósulna meg. A Magyar Tudományos Akadémia Textológiai Bizottsága a tervezetet 1994. május 10-i ülésén megvitatta és egyhangú szakmai elismerésben részesítette. Pályázatunkat fontos lépésnek tartjuk, mert szétszórt és esetleges kísérletektől eltekintve egyetlen magyar egyetemen sem működik hasonló szervezett képzés, sem Alkalmazott Irodalomtudományi és Történettudományi Tanszékcsoporthoz (Textológiai Műhely).

A bevezetésre javasolt ágazati képzés, ami első lépésként 6 féléves, heti 2 órás fakultatív órák (főként gyakorlatok) formájában valósulna meg, azt szolgálja, hogy a magyar felsőoktatásban elsőül teremtsünk olyan műhelyt és elsőül körvonalazzunk olyan tárgyat, amely akkreditációképes, amely magasabb színvonalra emeli, korszerűen definiálja és a gyakorlati hasznosság célkitűzésével sajátítja el az alkalmazott irodalom- és történettudományt. Erre, éppen a Miskolci Egyetemen, több okból is szükség van.

A hallgatóság zömét kitevő igen nagyszámú magyar és történelem egyszakosok uninformatív tantárgy kínálatát speciális ágazati képzési formával színesítjük, differenciáljuk s lehetővé tesszük, hogy ez a differenciálás legitim specializációban, oklevélkiegészítő végbizonyítvánnyal elismerten tanúsítsa a kurzus elvégzését. A textológiai, filológiai, szövegszerkesztési, szövegkiadási, hagyománykutatói, irodalomszervezési stb. tudnivalókkal megismerkedő egyszakos magyar irodalom- vagy történelemtanár elhelyezkedési és helytállási lehetőségei tehát megnövekednek: a sajtó, a könyvkiadás, a levéltárügy, a közművelés, az irodalmi magánvállalkozások kínálta helyeket is betölthetik.

Az irodalomtörténet és a történettudomány segédtudományainak megemelt szintű oktatásáról, e két tárgy összekapcsolásáról van szó. A történelem segédtudományai már rég

önállósultak, az irodalom segédtudományi diszciplínái (filológia, textológia) most nyerhetik el ezt az önállósulást, egymással szoros egymásralttságban, egyszersmind túltekintve az irodalom és a történelem témáinak szemhatárán. Miskolc egyetemének speciális jellegét figyelembe véve felfogásunkban az alkalmazott irodalom- és történettudomány történeti értelemben a természettudományokra is kiterjeszkedik: filológiai, textológiai módszerekkel vizsgálni kívánjuk a Selmecbányától Miskolcig töretlen természettudományos tradíció tudománytörténeti dokumentumait is (könyvtárállomány, könyvtárkatalogusok, könyvvarítások, professzorpályák, ezek életrajzi és múzeális tárgyi emlékei stb.). A régi magyar irodalom kutatója és tanára különösen szorosnak érzi ezt az irodalmi, történelmi, természettudományos egymásralttságot, hiszen a XVIII. század végéig a történetírás és a természettudomány írott forrásai, művei is beletartoztak a régi magyar irodalom fogalmába: irodalomnak számít a nyelvi tudat minden írásban rögzített terméke. (Jedlik Ányos kéziratban ránk maradt XIX. század közepi *Hőtaná*-nak sajtó alá rendezéséhez – hogy egy ismert példát említsünk – Liszi János kémiaprofesszor ugyanolyan filológiai szövegolvasati, textológiai módszereket alkalmazott, mint egy irodalomtörténész vagy historikus. Az abaúji Szepsi Csombor Márton XVII. század eleji *De metallis* (A fémekről) című latin disputációjának irodalomtörténész-történész sajtó alá rendezői azonban – hogy egy ellenpéldát is mondjunk – elakadnak a kommentárral: ez a bányászattörténet és a fémtan feladata.)

DISPUTATIO PHYSICA
DE METALLIS.
Quam
Sacrosanctá favente Triade
In Celeberrimo Dantiscanorum Athenaeo
Sub
PRÆSIDIO
Clarissimi ac Doctissimi Viri Dni.
D, ADRIANI PAULI
Physicæ Metaph, F.P.
Publico disquirentium examini ac placida ventilationi committit,
simulq, pro ingenii sui lance defensione con-
abitur
MARTINUS CZOMBOR

Természettudományos értekezés a fémekről, melyet a danckaiak világhírű Athenaeumában a tündöklő és tudós férfi, Adrianus Pauli úr, a fizika és metafizika professzora vezetése alatt, a Szentháromság segítségével a kutatók nyilvános vizsgálata és a kegyes közönség elé bocsát, egyúttal tehetsége szerint megvédeni igyekszik a szepsi magyar Csombor Márton április 29-én a szokott helyen és időben.

Danckában, Andreas Hünefeldt betüivel, az 1617. évben.

Gyakorlati értelemben vett célkitűzésünk olyan képességek elsajátítását teszi lehetővé, amelyek kibontakoztatása (kellő irodalmi, történelmi, művelődéstörténeti ismeretre és alapfokú latin nyelvi tudásra támaszkodva) modern infrastruktúra igénybevételével valósul meg (számítógép, szövegszerkesztő, könyvtárközi kölcsönzés, korszerű reprográfiai eljárások, gépi adattárolás stb.).

*

Alkalmazott irodalomtudomány címen újabban az ELTE fakultatív kurzus tematikájában is szerepelnek olyan tárgyak, amelyek 8 féléves, heti 2 órás megosztásban a magyar szakot gazdagító plusz-ismereteket ígérnek. Az ELTE alkalmazott irodalomtudományi kínálata ez: *Irodalmi könyvkiadás; Irodalmi folyóiratok; Irodalom a sajtóban; Irodalom és adaptáció; Irodalom-szervezés; Hagyományápolás*. Aki ezeket a minden félévben meghirdetett tárgyakat felveszi, diplomájához betétlapot kap, amely azt dokumentálja, hogy képes lehet az irodalomtudomány gyakorlati alkalmazására.

A miskolci koncepció az ELTE gyakorlatától abban különbözne, hogy azt állítja középpontba, ami ott nem is szerepel: a filológiát, textológiát, a szövegismeretet, szöveggondozást, szövegmagyarázatot, továbbá az irodalomtudományt odarendeli a történettudomány és a természettudományos tudománytörténet mellé.

Az a diszciplína, ami ezt a filológiai középpontúságot az irodalomtörténetben megtestesíti: a *Bevezetés az irodalomtudományba* című tárgy, amit hagyományosan az I. évfolyam 1. félévében, kötelező jelleggel, heti 2 órában, úgynevezett proszemináriumokon adunk elő.

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság már alapításának esztendejében, 1911-ben javaslatot tett a tágan értett *Bevezetés...* kézikönyvének megírására, de ebből csak a filológiai-textológiai hányad készült el, Tolnai Vilmos munkájaként: *Bevezetés az irodalomtudományba* (1922, hasonmás kiadása: 1991). Az a tradíció, hogy ez a tárgy kötelező jellegű, egyféléves és heti 2 órás, máig sértetlen. Az ELTE-n azzal a helyes szigorítással, hogy csak az bocsátható irodalomtörténeti szemináriumra, aki a *Bevezetés...* proszemináriumot elvégezte. Miskolcon ezzel szemben – mindeddig – csak heti 1 órás a *Bevezetés...* Már csak ezért is szükség van rangemelésre, különösen a prognosztizálható egyszakos magyartanár-munkánélküliség árnyékában.

A Miskolci Egyetem történelem szakán – hogy jó példát is idézhessünk – az alábbi program szerint folyik a történeti segédtudományok oktatása: *Bibliográfiai bevezetés* (egy félév, heti 2 óra); *Bevezetés a történettudományba* (két félév, heti 2 óra); *Forrás-szeminárium* (egy félév, heti 2 óra); *Latin és német paleográfiai gyakorlat* (egy félév, heti 2 óra).

A fejlesztésre kiválasztott oktatási terület jelentőségét leginkább az szemléltetheti, ha ismertetjük a magyar és történelem (és nyelvszakosoknak) ajánlott tárgy tervezett miskolci programját. Az I. év 2. félévétől a 4. év 1. félévéig felvehető heti 2 órás *Alkalmazott irodalomtudomány és történettudomány* 6 félévnyi tanegységei (az ELTE *Alkalmazott irodalomtudomány*-kínálatából is merítve) a következők lennének:

I. *Bevezetés az irodalomtudományba – Bevezetés a történettudományba*

Ez az I. évben mindenki számára kötelező két hasonló tárgy az első tanegységet alkotná. Nyelvszakos jelentkezőknek az egyiket hallgatniuk kell. Ugyanezen első tanegység anyaga a számítógépes rendszerek ismerete.

II. *Textológia*

Kézirat- és nyomtatványolvasás. Palcográfia. Szövegvizsgálat (hitelesség, hűség, épség, történet, változatok). Szövegmagyarázat (nyelvi, tárgyi, források szerinti). A kritikai kiadás.

III. Nyomdatechnika

Amíg a tipografizált kéziratból könyv lesz. Az ősnymotatványtól a fényszedésig, a gépi szövegszerkesztésig, tördelés, korrektúra.

IV. Szerkesztés, könyvkiadás

Újságírási és lapszerkesztési alapismeretek. Az irodalmi és a szakfolyóirat. A szerkesztőségi és a kiadói műhely (lektor, irodalmi és technikai szerkesztő, szerzői jog, kötelezpéldány, könyvterjesztés, könyvkereskedelem).

V. Történetírás, történeti országismeret, helytörténet, honismeret

Segéd tudományok, anyagfeltárási módszerek, intézmények szervezetek, műfajok.

VI. Történetírás, irodalomtörténetírás és hagyományápolás

Kultusz, múzeológia, megemlékezési formák, intézmények, szervezetek, műfajok.

VII. Természettudomány-történet

Elsősorban a Miskolci Egyetem Selmecci Műemlékkönyvtárának állományára alapozva.

*

A Textológiai Műhely interdiszciplináris vállalkozás, amely az irodalmi, történelmi és tudománytörténettel foglalkozó természettudományos egyetemi tanszékek együttműködése mellett kívánatosnak tartja egyéb egyetemi és egyetemen kívüli intézmények közreműködését is. Gondolunk mindenekelőtt a Selmecci Műemlékkönyvtárra, az Egyetemi Levéltárra, a Miskolc városi Lévy József Műemlékkönyvtárra, a Megyei Könyvtárra, a Megyei Levéltárra, a Sátoraljaújhelyi Fióklevéltárra. Az Alkalmazott Irodalom- és Történettudományi Tanszékcsoport együttműködését szabályozni kellene felsorolt intézményekkel, de különösen a Textológiai Műhely könyvtári bázisával, a sárospataki Tiszánineni Református Egyházkerületi Nagykönyvtárral, amelynek rendkívül gazdag kéziratára több nemzedék textológiai szükségleteit kielégítheti. A sárospataki kéziratgyűjteménynek szakszerű katalógusa van, ez eleve lehetővé teszi a gyors tájékozódást a történeti Felső-Magyarország és a történelmi Borsod-Abaúj-Zemplén megye művelődéstörténeti, irodalmi, történeti, természettudományos dokumentumai között.

Sárospatak mint a bölcsész könyvtár nélküli Miskolci Egyetem legfőbb könyvtári bázisa, leghasznosabban úgy szolgálhatná céljaink megvalósítását, ha Patakon (a Comenius Tanítóképző Főiskola kollégiumában) rendelkezésünkre állhatna egy vendégszoba, amit kutató tanáraink és esetenként diákjaink igénybe vehetnének. A kurzusban részt vevő hallgatókkal együtt is fel kellene keresnünk könyvtári (kézirattári) gyakorlatra Sárospatakot minden félévben, egy-egy gyakorlati foglalkozást ott tartva meg. El kellene érni azt is, hogy a Textológiai Műhely saját fénymásológépét működtethesse Sárospatakon, s azokról a dokumentumokról, amelyek nem esnek állományvédelem alá, másolatokat készíthessen. A könyvtárral való tervezett együttműködés tehát ugyancsak külön szabályozandó.

Ami a költségkomponenseket illeti, az alábbi technikai-tárgyi szükségleteket kellene biztosítani:

1. *Helyiség*, ahol könyvek, dokumentumok tárolhatók, ahol másológépek működhetnek, ahol szűkebb létszámú gyakorlati foglalkozások is tarthatók, ahol elhelyezhetők Miskolc tág irodalomföldrajzi környezetének szemléltető eszközei (térképek, portrék, emlékhelyábrázolások stb.). Erre legalkalmasabb lenne az ún. „Szabó Lőrinc Szoba”, ami egyszersmind a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézete Szabó Lőrinc Kutatási Központjaként funkcionálhatna. Mindehhez megfelelő berendezés: könyvszekrények, polcok, irodabútorok, nagy munkaasztal, székek stb. kellenének.

2. *Másológépek*: egy nagy teljesítőképességű másoló, amely kiadványok előkészítését is lehetővé teszi és egy kisebb, hordozható gyorsmásoló.

3. Egy hordozható táskairogép.

4. *Számítógép* a megfelelő *szoftverekkel* és *printer*, egy nagy telejsítményű *scanner*, egy *notebook*.

5. Egyszerű *könyvkötőgép*.

6. *Oktatási anyag* (paleográfiai szöveggyűjtemény) szerkesztése, *kiadása*.

7. A Textológiai Műhely tervezett *szövegkiadási sorozata*, az ideiglenes címen Felsőmagyarországi Füzetek (a Miskolci Egyetem Textológiai Műhelyének kiadványai) legalább 300–400 példányos megjelentetésének háttérbiztosítása (nyomdai költség, szerény honorárium). A Füzetek kb. 3–5 ív terjedelemben jelennének meg.

8. Bel- és külföldi *kutatóutak*.

*

A vállalkozás legfőbb intézményi háttere a Bölcsészettudományi Intézet irodalomtudományi és történettudományi tanszékeinek együttműködési készsége, a fentebb felsorolt egyetemi és egyetemen túli kapcsolatok kiépítése lehet. Mindehhez hivatalosan kodifikálni kell a Textológiai Műhely megalakítását és azt a tényt: ahogyan az irodalomtörténész-történész tanári együttműködés megvalósul, akképpen kell elősegíteni az áthallgatási lehetőséget is, elsősorban történészhallgatók, de idegen nyelvszakosok bevonásával is.

Intézményi háttérként már bírjuk az Intézet, valamint az MTA Textológiai Bizottságának támogatását. A támogatás elnyerésével kialakítjuk a tapasztalatcsere céljából kölcsönös tájékozódást a fővárosi, a debreceni, a szegedi és a pécsi egyetemek bölcsészkarainak hasonló vállalkozásai között, hogy a Textológiai Műhely akkreditáláshoz segíthesse tárgyát, a filológiát-textológiát, amiből idővel akár B vagy C szak is lehet. Erre azon az egyetemen kerülhet sor először, ahol már az indulás intézményi háttere kellően biztosított, s ahol a vezérlő elv az interdiszciplinaritás: a többféle szakot, tanszékot és többféle szakos hallgatót mozgató akarát.

*

Textológiai szemináriumot már ebben a félévben indítottunk II. éves magyar szakos hallgatóknak: a borsodi születésű XVIII. századi költő (Csokonai Vitéz Mihály egyik mestere), Csenkeszfai Poóts András egy nagyobb kiadatlan kéziratos halotti búcsúztatóját rendeztük sajtó alá (eredetijét a sárospataki könyvtár őrzi), s még ebben az évben publikáljuk az Irodalomismeret című folyóiratban. A szeminárium a következő évben is együtt marad és készen áll az alkalmazott irodalom- és történettudományi kurzus elvégzésére. A történelem szak rendszeresen szervez paleográfiai speciálkollégiumokat magyar, latin és német nyelvből.

Kiadásra előkészíthető állapotban vannak a következő művek:

1. Csenkeszfai Poóts András verseinek kötete (Textológiai Szeminárium)

2. A Gráci Városi Levéltár Zrínyi-iratai (Kovács József László, Német Irodalmi Tanszék)

3. Miklós Sámuel XVIII. századi miskolci ref. pap., gimnáziumi tanár írásai (Textológiai Szeminárium).

4. Bél Mátyás: Tolna vármegye leírása (Tóth Péter)

5. OTKA támogatással elindult a Szabó Lőrinc-kritikai kiadás előkészítése, amelynek első kötete a tervek szerint a költő könyvtárának feldolgozása lesz..